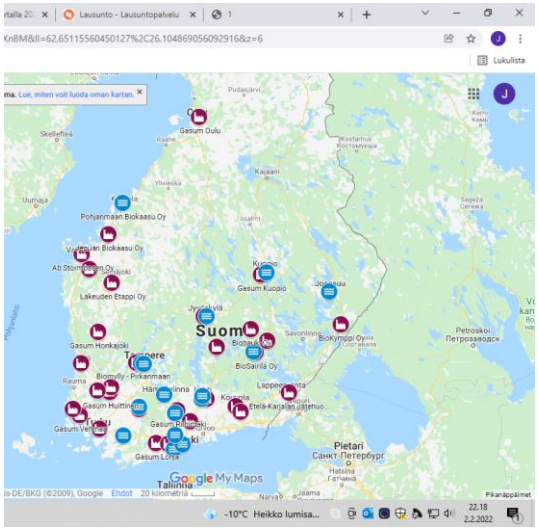
Suomen sisävesiammattikalastajien liiton lausunto Hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

On hyvä, että kalan energiajäte käyttöä pyritään siivittämään, mutta lakiesityksen menetelmät ovat siihen täysin vääriä ratkaisuja, sillä ne tuovat lähinnä ongelmia. Yleisesti ottaen lakiesityksessä ei ole selvitetty riittävästi lain aiheuttamia yritysvaikutuksia kalasivutuotteiden osalta. Myöskään ympäristövaikutusten arviointia ja lain taloudellisia vaikutuksia ei ole arvioitu millään tavalla kalastukseen ja kalanjalostukseen.

Lakiesityksen 24 § pykälän 6 ja 7 kohdan mukaan sivutuotteiden hautaaminen ja kaatopaikalle toimittaminen olisivat jatkossakin sallittuja vain Lapin ja Kainuun osalta joidenkin kuntien alueen. Lisäksi edellä mainitut hävittämistavat olisivat sallittuja vain alle 50 kg/vk määrien osalta muualla Suomessa. Mitä nämä ”jotkin muut kunnat” olisivat? Tällaiset tulkinnanvaraiset asiat aiheuttavat aina käytännön ongelmia.

Kuten kuvassa 1. voidaan havaita, biojätelaitoksia on Suomessa lähinnä vain Etelä-Suomen rannikolla. (Suomen biokierto ja biokaasu ry 2021) Näistäkin arvaten, vain alle puolet voi ottaa kalajätteitä vastaan. Suomesta käytännössä puuttuu puhtaan kalan energia hyödyntämisen Infrastruktuuri ja sen rakentaminen pelkälle kalajätteelle ei ole teknistaloudellisesti toistaiseksi mahdollista.

Lakiesityksessä ei ole lainkaan selvitetty sitä, mihin kalajätteitä voi viedä, jos maahan ei saa haudata, kalastajalla ei ole mahdollisuutta omaan kompostointiin, eikä kaatopaikallekaan voi viedä kuin alle 50 kiloa viikossa, eikä lähialueella (alle 20 km etäisyydellä) ole kalajätettä vastaanottavaa biokaasulaitosta? Samoin turkistarhaus saattaa loppua Suomesta. Tällöin suuremmatkin kalaa käsittelevät laitokset kuten Erosen kala Oy, Pielisen kalajaloste Oy, Kerimäen kalatalo Oy., Lokan luonnonvaraosuuskunta sekä kalastajien erilaiset yhteenliittymät eri puolilla maatamme jne. Eivät saa hävitettyä kalajätteitään mihinkään järkevällä tavalla. Lakiesitys tulee aiheuttamaan suuria ongelmia erityisesti luonnonkalaa pyytäville suurimmille toimijoille.

Kuva 1. Biojätelaitokset Suomessa, lähde. https://biokierto.fi/

Lisäksi edellä mainitut hävittämistavat olisivat sallittuja rajattujen määrien osalta koko Suomessa. Mihin tämä 50 kg/vk/kalastaja määrä perustuu? Jos kylällä on vain yksi kalastaja, kaatopaikka ottaa vastaan 50

kg/vk kalajätettä. Jos kylällä on taas kymmenen kalastajaa, kaatopaikka voisi ottaa jätettä vastaan 500 kiloa/vk. Miksi kaatopaikkojen komposteissa voi olla näin suuria eroja? Miksi kalastajat asetetaan lailla näin eriarvoiseen asemaan toimintaympäristönsä reunaehtojen osalta lailla?

Lakiesityksessä kerrotaan, että Ruokaviraston selvityksen mukaan kalasivutuotteita muodostuisi Suomessa 15 % 15 miljoonan kilon saaliista eli noin 2,25 miljoonaa kiloa eli noin 43, 2 tn/vk. Suomessa vuonna 2021 oli noin 350 kaupallista 1-ryhmään kuuluvaa kalastajaa (Luke, stat 2022). Pelkästään sisävedet tuottaa noin 10 miljoonaa kiloa kala markkinoille (huom. myös tilastoimatta jäänyt saalis, Luke 2021). Tämän lisäksi merialue tuottaa noin 100 miljoonaa kiloa pyydettyä kalaa. Yhdellä troolarilla voi olla päivän saaliina sisävesillä 2 tonnia muikkuja. Kun ne perataan, perkuutähteitä tulee päineen noin 30 % eli 600 kiloa, jonka lisäksi hävitettäväksi päätyy ei toivottu, markkinoille kelpaamaton sivusaalis kuten pienet ahvenet ja särjet. Yksittäisen verkkokalastajan sivusaalis ja perkuutähteet voivat olla päivässä yli 50 kiloa. Kalastuksessa yleensä hävitettäväksi päätyy noin 15-50 % kokonaissaaliista, riippuen kalastustavasta ja vuoden ajasta, sekä pyydettävän lajin kohteesta.

Lakiesityksen mukaan markkinoille kelpaamatonta jätettä ei saa viedä siis käytännössä kokonaisuudessaan kaatopaikalle, eikä haudata maahan ja lähin biojätelaitos voi olla useiden satojen kilometrien päässä, mihin tuo kalajäte viedään? Lisäksi biokaasulaitoksilla on usein kalajätteelle nk. porttimaksu, jonka hinta on luokkaa 70-100 €/tonni. Tällöin kalajätteen hävittämisestä tulee kohtuuttoman kallista ja vaikeaa eikä kaikilla ole edes kompostointimahdollisuutta. Pitääkö kaikkien kalastajien vielä alkaa erikseen anomaa poikkeuslupia tämän vuoksi? Eikö olisi parempi, että kalajäte toimitetaan hallitusti kaatopaikoille ilman määrällisiä rajoitteita kompostoitavaksi kuin laittomasti mihin sattuu? Tai että kalajäte jäisi turhan rajoitteen vuoksi mätänemään elintarvikelaitosten nurkalle? Riittävällä kuivittamisella kalajäte on erinomainen komposti.

Useissa kohtaa lakiesitystä on mainittu, ettei jätteen hävittäminen saa aiheuttaa vaaraa ympäristölle, eläimille tai ihmisille. Tämä on hyvä asia, mutta, millä perusteella luonnonkalan maahan hautaaminen on siis kiellettyä? Lakisesityksessä on mainittu, että kala-alan laitoksilta saadun tiedon perusteella kalasivutuotteita hautaa maahan Suomessa 11 laitosta. Tämä ei pidä paikkaansa. Niitä on enemmän. Lisäksi osa toimijoista toimittaa sivutuotteita kaatopaikoille ja osa turkistarhoille eläinten rehuksi. Jos turkistarhaus loppuu Suomesta, miten käy niille laitoksille, jotka ovat hävittäneet kalajätteensä turkiseläinten rehuksi? Tässä kohtaa ei ole lainkaan selvitetty mitä tai millaisia tautiriskejä tai ympäristöriskejä sisältyisi luonnonkalojen maahan hautaamiseen saati kaatopaikalle kompostoitavaksi toimitettaessa? Tutkimusten mukaan esim. särkikalat sisältää vain 0,75 % tuorepainostaan fosforia, kun esimerkiksi naudan lietelanta sisältää kymmenkertaisen fosforimäärän, apulannasta nyt puhumattakaan. Kuitenkin lietettä saa sijoittaa maahan, mutta luonnonkalaa ei. Miksi näin? Mikä on se ympäristöriski, zoonoosi tms. joka maahan haudatusta luonnonkalasta leviää? Tästä ei mainintaa tai perustelua lakiesityksestä löytynyt.

Aiheuttaako sanamuoto ”entinen elintarvike” tukinnan varaisuutta, sillä jos luonnonkalasta jalostetaan laitoksessa elintarviketta, onko perkeet silloin haaskaksi päätyessään entistä elintarviketta? Tämä tulee vähintäänkin selventää lain perusteluosaan. Tämä ei saa aiheuttaa estettä käyttää luonnonkalaa pienpeto haaskoilla, joiden avulla voidaan vähentää vieraspetojen, kuten supien ja minkkien vaikutusta luontoon.

Lakipykälä luonnosten 28§ selvitys osasta puuttuu kokonaan maininnat hevoseläinten ja lemmikkieläinten hävittämisestä, vaikka otsikko on niiltä osin kirjoitettu.

Näillä em. Perusteluilla esitämme, että

Luonnonkalojen maahan hautaaminen tulee sallia koko maassa niiden olemattomien ympäristöllisten riskien vuoksi ja koska Suomessa ei ole kalajätettä vastaanottavia energiajätelaitoksia riittävästi.

ensisijaisesti lain 24§ 6. ja 7. kohdasta tulee poistaa kokonaan kaatopaikalle kompostoitavaksi päätyvän jätemäärän raja, koska sille ei ole perustetta. Vesieläimistä ja luonnonkaloista muodostuvan biojätteen toimittamine kompostitavaksi kaatopaikoille tulee sallia ilman rajoituksia. Toissijaisesti se tulee esittää vuotuisena kilomääränä sesonkivaihteluiden vuoksi.

lisäksi samamuotoa entinen elintarvike tulee avata paremmin lain perusteluihin.

Luonnonkalan käyttö pienpetohaaskoilla tulee edelleen mahdollistaa.

Tarkentakaa 28§ lemmikkieläinten ja hevoseläinten hävittämisen osalta

Suomen sisävesiammattikalastajien puolesta

Saarijärvellä 7.2.2022

_____

Juha Piilola

Puheenjohtaja

Suomen sisävesiammattikalastajien liitto ry